

Projekt z dnia 20 lutego 2015 r.

**PROJEKT ZAŁOŻEŃ PROJEKTU USTAWY O CENTRALNEJ BAZIE
RACHUNKÓW**

SPIS TREŚCI

1. CEL I ISTOTA PROJEKTOWANEJ REGULACJI	3
1.1. Cel projektowanej regulacji	3
1.2. Istota projektowanej regulacji	5
2. ROZWIĄZANIA FUNKCJONUJĄCE W INNYCH KRAJACH	9
3. ZAKRES PROJEKTOWANEJ REGULACJI	11
3.1. Zakres przedmiotowy	11
3.2. Zakres podmiotowy – podmioty przekazujące informacje	13
3.3. Zakres podmiotowy – podmioty uzyskujące informacje	14
3.4. Przepisy karne	19
3.5. Upoważnienie do wydawania rozporządzeń wykonawczych	20
4. AKTY PRAWNE KORELUJĄCE Z PRZEPISAMI PLANOWANEJ USTAWY	23

1. CEL I ISTOTA PROJEKTOWANEJ REGULACJI¹

W Polsce, wg danych Komisji Nadzoru Finansowego (KNF)² działa w sumie 695 podmiotów wykonujących zgodnie z prawem czynności bankowe, tj.: 39 banki komercyjne, 1 bank państwowy, 570 banków spółdzielczych, 29 oddziałów instytucji kredytowych i 56 spółdzielczych kas oszczędnościowo-kredytowych. Ponadto w naszym kraju funkcjonuje 56 domów maklerskich, 15 oddziałów domów maklerskich z innych krajów, 27 towarzystw ubezpieczeń na życie, 5 oddziałów towarzystw ubezpieczeń na życie z innych krajów, 56 towarzystw funduszy inwestycyjnych i 1419 podmiotów oferujących usługi płatnicze³. **Tak duża liczba podmiotów oferujących swoim klientom różnego rodzaju produkty i usługi, służące gromadzeniu, przechowywaniu lub inwestowaniu środków finansowych, skutkuje potrzebą stworzenia mechanizmów służących uzyskaniu w sposób prosty i szybki pełnych i wiarygodnych informacji o rachunkach i innych produktach, umożliwiających inwestowanie i przechowywanie środków finansowych, należących do podmiotów i osób.**

W obecnym stanie prawnym nie istnieją przepisy przewidujące istnienie systemu pozyskiwania takich danych. Ta sytuacja powoduje, że **organy publiczne, podmioty gospodarcze oraz osoby fizyczne w celu pozyskania pełnej informacji na powyższy temat zmuszone są do prowadzenia czasochłonnych i kosztownych działań, w tym korespondencji z licznymi instytucjami funkcjonującymi na rynku finansowym, co przekłada się na koszty i nakłady biurokratyczne jakie muszą ponieść zarówno podmioty uprawnione do składania przedmiotowych zapytań, jak i podmioty przekazujące informacje zwrotne.**

1.1. Cel projektowanej regulacji

Celem projektowanej regulacji jest uporządkowanie przepisów prawa związanych z funkcjonowaniem rynku finansowego, w zakresie w jakim postulaty zgłaszają poszczególne grupy, na które w przyszłości oddziaływać będzie akt prawny określający zasady działania Centralnej Bazy Rachunków (dalej CBR). Ideą przyświecającą przyszłej regulacji jest **zwiększenie przejrzystości i bezpieczeństwa funkcjonowania rynku finansowego poprzez:**

- skonsolidowanie informacji zbieranych przez organy publiczne z baz danych, które funkcjonują niezależnie od siebie;

¹ Niniejszy projekt założeń został przygotowany przez *Grupę zadaniową ds. przygotowania założeń projektu określającego zasady gromadzenia i dostępu do informacji o rachunkach oraz przygotowania propozycji regulacji w tym zakresie*, powołanej w ramach międzyinstytucjonalnego Zespołu eksperckiego do spraw wypracowania propozycji mechanizmów efektywnego odzyskiwania, ewidencjonowania oraz zarządzania zabezpieczonym mieniem pochodzącym z przestępstw, funkcjonującego na podstawie Porozumienia z dnia 30 stycznia 2014 r. zawartego pomiędzy Ministrem Spraw Wewnętrznych, Ministrem Finansów i Prokuratorem Generalnym o współpracy w zakresie wypracowania systemowych rozwiązań w odniesieniu do przeciwdziałania i zwalczania przestępczości gospodarczej, a także Deklaracji z dnia 14 marca 2014 r. podpisanej przez pełnomocników ds. realizacji ww. porozumienia.

² Dane ze strony http://www.knf.gov.pl/dla_ryнку/PODMIOTY_ryнку/index.html (data sprawdzenia: 21 maja 2014 r.).

³ Wśród tych podmiotów zarejestrowane są też spółdzielcze kasy oszczędnościowo-kredytowe. Ponadto oprócz głównych podmiotów oferujących usługi płatnicze działają także oddziały i agenci instytucji płatniczych, odpowiednio 893 i 6.939 podmiotów.

- zmniejszenie kosztów funkcjonowania oraz obciążeń biurokratycznych podmiotów rynku finansowego;
- umożliwienie osobom fizycznym uzyskanie informacji na temat lokalizacji rachunków bankowych i innych produktów należących do spadkodawców;
- uwiarygodnienie uzyskanych informacji w oparciu o jeden kompleksowy system;
- usprawnienie działań organów kontroli skarbowej, organów podatkowych, organów celnych, organów egzekucyjnych prowadzących egzekucję administracyjną należności pieniężnych i podmiotów publicznoprawnych uprawnionych do żądania wykonania obowiązków o charakterze pieniężnym w drodze egzekucji administracyjnej, organów informacji finansowej, KNF, komorników sądowych;
- zwiększenie kontroli nad realizowanymi działaniami służb w tym zakresie – zasada ograniczonego dostępu osób upoważnionych;
- ułatwienie lokalizowania składników majątkowych w związku z postępowaniami prowadzonymi przez enumeratywnie określone podmioty (służby, sądy i innego rodzaju organy publiczne) przy zachowaniu aktualnie obowiązujących przepisów określających procedurę takiego dostępu;
- utworzenie narzędzia do zapobiegania oraz zwalczania przestępczości motywowanej ekonomicznie, w tym w szczególności przestępczości gospodarczej, generującej największe straty dla budżetu państwa spośród wszystkich rodzajów przestępczości;
- utworzenie narzędzia zgodnego z międzynarodowymi zaleceniami i standardami.

Realizacji tego celu służyć ma utworzenie CBR, dedykowanej gromadzeniu, przetwarzaniu i udostępnianiu informacji o otwartych i zlikwidowanych rachunkach, obowiązujących i wygasłych umowach ubezpieczeń z elementami inwestycyjnymi, a także innych produktach służących gromadzeniu, przechowywaniu lub inwestowaniu środków finansowych.

Celem projektowanej regulacji nie będzie istotna zmiana dotychczasowych przepisów określających zakres uprawnień przysługujących organom publicznym w tym obszarze, ani zmiana zakresu tajemnic służbowych, w tym tajemnicy bankowej oraz ubezpieczeniowej. Planowany rejestr nie będzie bowiem służyć gromadzeniu informacji o dokonywanych transakcjach finansowych, wysokości środków zgromadzonych na rachunkach czy w ramach innego rodzaju produktów. W celu uzyskania tego typu danych, niezbędnym pozostanie – zgodnie z dotychczasowym stanem prawnym – występowanie przez uprawniane organy i instytucje państwowe do instytucji prowadzących rachunek lub oferujących dany produkt. CBR ma umożliwić jedynie – w określonego rodzaju przypadkach – sprawne zlokalizowanie rachunku lub innego produktu, służącego gromadzeniu, przechowywaniu lub inwestowaniu środków finansowych, należącego do danego podmiotu, bez możliwości uzyskania informacji o znajdujących się na nim aktywach czy dokonywanych w oparciu o niego transakcjach.

1.2. Istota projektowanej regulacji

Skutkiem projektowanego rozwiązania będzie zwiększenie przejrzystości rynku finansowego oraz bezpieczeństwa obrotu gospodarczego poprzez utworzenie centralnej bazy rachunków.

- **Skonsolidowanie informacji zbieranych przez organy publiczne z baz danych, które funkcjonują niezależnie od siebie.**

W oparciu o projektowaną regulację nie będą gromadzone i przetwarzane dane w szerszym zakresie niż obecnie. Intencją przyszłej regulacji nie jest także oddziaływanie na bazy danych, które funkcjonują na rynku i są prowadzone przez podmioty gospodarcze czy organizacje przedstawicielskie i opierają się na dobrowolnej współpracy tego rodzaju podmiotów. **Efektem regulacji będzie natomiast konsolidacja informacji zbieranych w wybranych bazach danych przez podmioty publiczne.** Częściowe informacje o rachunkach bankowych gromadzone są przez ministra właściwego do spraw finansów publicznych na podstawie art. 82 § 2 *ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. - Ordynacja podatkowa* (Dz. U. z 2012 r. poz. 749, z późn. zm.). Zgodnie z tym przepisem banki i spółdzielcze kasy oszczędnościowo-kredytowe mają obowiązek sporządzania i przekazywania 2 razy w miesiącu w formie dokumentu elektronicznego informacji o założonych i zlikwidowanych rachunkach bankowych związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej, tj. należących do podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w Polsce zgodnie z przepisami krajowymi. Na podstawie tych informacji w Ministerstwie Finansów (MF) od kilku lat działa rejestr o nazwie CERBER, umożliwiający w bardzo ograniczonym zakresie na wyszukiwanie numerów rachunków bankowych firm mających siedzibę w Polsce. Ponadto w ramach Krajowej Ewidencji Podatników przetwarzane są m.in. informacje o rachunkach bankowych udostępnione przez podatników, na podstawie art. 5 ust. 3 i 4 oraz art. 5a ust. 2 *ustawy z dnia 13 października 1995 r. o zasadach ewidencji i identyfikacji podatników i płatników* (Dz. U. z 2012 r. poz. 1314, z późn. zm.).

Również wybrane informacje o rachunkach dostępne są w informacjach o transakcjach przekazywanych przez tzw. instytucje obowiązane w ramach regularnych raportów do Generalnego Inspektora Informacji Finansowej (GIIF) na podstawie przepisów *ustawy z dnia 16 listopada 2000 r. o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu* (Dz. U. z 2014 r. poz. 455).

Należy podkreślić, że nie tylko organy publiczne są dysponentem tego rodzaju baz danych czy ewidencji. Informacje o rachunkach są bowiem przetwarzane w ramach systemów prowadzonych na potrzeby własne przez poszczególne podmioty sektora finansowego, np. rejestr Biura Informacji Kredytowej S.A. czy System Bankowy-Rejestr prowadzony przez Związek Banków Polskich⁴.

Dodatkowym rozwiązaniem, obecnie wykorzystywanym odpłatnie przez niektóre organy (prokuratury, komorników sądowych, administracyjne organy egzekucyjne), są usługi oferowane przez Krajową Izbę Rozliczeniową S.A. (dalej KIR). KIR udostępnia system wymiany informacji z bankami w zakresie pozyskiwania informacji o rachunkach bankowych. Powyższe usługi są usługami komercyjnymi, udostępnianymi przez podmiot gospodarczy. Brak jest przepisów wskazujących na obowiązek przekazywania za jego pośrednictwem ww. informacji czy też określających zakres tych informacji i częstotliwość ich przekazywania. Oferowana przez KIR usługa ograniczona jest do pozyskiwania

⁴ Vide: http://www.cpb.pl/index.php?option=com_content&view=category&layout=blog&id=14&Itemid=14.

informacji o rachunkach (i innych danych chronionych tajemnicą bankową) prowadzonych wyłącznie w tych bankach i spółdzielczych kasach oszczędnościowo-kredytowych, które na zasadach komercyjnych przystąpiły do systemu OGNIVO i udostępniają informacje przy pomocy tego kanału kontaktu⁵.

Wskazane powyżej zbiory danych nie stanowią ani zamkniętego, ani pełnego katalogu. Utworzenie jednej bazy w sposób systemowy pomogłoby uporządkować wskazany obszar, pozwalając uczestnikom obrotu gospodarczego na uzyskanie narzędzia, które stanowiłoby odpowiedź zarówno na ich oczekiwania, jak również zaspokajałoby ważne potrzeby osób fizycznych.

- **Zmniejszenie kosztów funkcjonowania oraz obciążeń biurokratycznych podmiotów rynku finansowego.**

Utworzenie CBR pozwoli na zmniejszenie obciążeń biurokratycznych związanych z czynnościami zmierzającymi do lokalizacji aktywów – obecnie upoważnione podmioty są zmuszone do osobnego występowania do poszczególnych podmiotów z rynku finansowego zobowiązanych do udzielania informacji, co skutkuje zwielokrotnieniem realizowanych działań (w niektórych przypadkach to samo zapytanie należy skierować do kilkudziesięciu czy nawet kilkuset podmiotów). Nastąpi również obniżenie kosztów związanych z realizacją tego rodzaju czynności. Utworzenie CBR będzie wiązało się również z anulowaniem dotychczasowych obowiązków instytucji kredytowych i finansowych związanych z przekazywaniem informacji na podstawie art. 82 § 2 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. - *Ordynacja podatkowa*. Ponadto będzie również mogło stanowić podstawę do ewentualnego ograniczenia zakresu danych przekazywanych do GIFF przez instytucje obowiązane w ramach informacji o transakcjach, a wymaganych przez ustawę z dnia 16 listopada 2000 r. o *przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu*.

CBR zostanie utworzona w oparciu o istniejącą infrastrukturę teleinformatyczną Ministerstwa Finansów, co pozwoli na zmniejszenie kosztów budowy i prowadzenia bazy. Jednocześnie dostęp do bazy dla organów państwowych będzie bezpłatny. Opłaty zostaną natomiast wprowadzone dla komorników sądowych i osób fizycznych, a uzyskane środki zostaną przeznaczone na pokrycie części kosztów związanych z funkcjonowaniem rejestru w zakresie niezwiązanym z zapytaniami kierowanymi przez organy i instytucje publiczne.

- **Umożliwienie osobom fizycznym uzyskania informacji na temat lokalizacji rachunków bankowych i innych produktów należących do spadkodawców.**

Istotnym, społecznie pożądanym efektem projektowanej regulacji będzie umożliwienie osobom fizycznym, dysponującym potwierdzającym ich prawo dziedziczenia dokumentem urzędowym, otrzymania za pośrednictwem notariuszy informacji z CBR na temat lokalizacji rachunków i innych produktów należących do spadkodawców. Uprawnienie to w znaczący sposób uprości spadkobiercom realizację przynależnym im praw. Aktualne rozwiązania prawne w tym obszarze uniemożliwiają skuteczne ustalenie składników majątkowych spadkodawcy. Szacunkowo lokaty bankowe, oszczędności w funduszach emerytalnych, funduszach inwestycyjnych, rachunkach maklerskich, środkach zgromadzonych w Otwartych Funduszach Emerytalnych, polisach ubezpieczeniowych, o których osoby uprawnione nie wiedzą, mogą gromadzić środki rządu

⁵ Informacje na temat tej usługi znajdują się na stronie KIR: <http://www.kir.pl/main.php?p=3990&s=383848>, a także <http://www.kir.pl/main.php?p=3990&s=543257>.

2 mld zł⁶. Banki, firmy ubezpieczeniowe i inne podmioty rynku finansowego nie dysponują wiedzą, który z ich klientów zmarł. Z praktycznego punktu widzenia, trudno sobie wyobrazić sytuację, w której potencjalny spadkobierca zwraca się ze stosownym zapytaniem do wszystkich działających na rynku banków, firm ubezpieczeniowych, funduszy emerytalnych, funduszy inwestycyjnych.

- **Usprawnienie działań organów kontroli skarbowej, organów podatkowych, organów celnych, organów egzekucyjnych prowadzących egzekucję administracyjną należności pieniężnych i podmiotów publicznoprawnych uprawnionych do żądania wykonania obowiązków o charakterze pieniężnym w drodze egzekucji administracyjnej, organów informacji finansowej, KNF, komorników sądowych.**

Wymiernym efektem regulacji będzie zwiększenie skuteczności poszukiwania majątku dłużników, przez skrócenie czasu potrzebnego do uzyskania niezbędnych informacji o lokalizacji aktywów finansowych zdeponowanych na różnego rodzaju rachunkach oraz innych aktywów majątkowych. Zarówno osoby fizyczne, jak i przedsiębiorcy poszukujący majątku dłużników, za pośrednictwem instytucji komornika, na podstawie stosownych tytułów prawnych uzyskają narzędzie, które w sposób oczywisty podniesie bezpieczeństwo obrotu gospodarczego. Poza wskazanymi komornikami sądowymi, istnienie CBR przełoży się wymiernie na usprawnienie działań organów kontroli skarbowej, organów podatkowych, organów celnych, organów egzekucyjnych prowadzących egzekucję administracyjną należności pieniężnych i podmiotów publicznoprawnych uprawnionych do żądania wykonania obowiązków o charakterze pieniężnym w drodze egzekucji administracyjnej, organów informacji finansowej, Komisji Nadzoru Finansowego.

- **Zwiększenie kontroli nad realizowanymi działaniami służb w zakresie pozyskiwania informacji o rachunkach – zasada ograniczonego dostępu osób upoważnionych.**

Projektowana regulacja wprowadzi ograniczenia w zakresie dostępu przez podmioty uprawnione do informacji gromadzonych i przetwarzanych w CBR, a także mechanizmy kontrolne pozwalające na uzyskiwanie informacji o skali wystąpień oraz celu przetwarzania danych. System kontroli oparty będzie na dwóch filarach. Po pierwsze, ograniczeniu dostępu do bazy, poprzez ustawowe wskazanie podmiotów uprawnionych oraz stworzenie systemu upoważnień dostępu względem osób realizujących działania na rzecz organów ścigania. Ponadto będzie możliwa następcza weryfikacji zasadności kierowanych zapytań. Przewiduje się, iż w CBR będą gromadzone dane o liczbie zapytań kierowanych przez poszczególne kategorie podmiotów uprawnionych oraz informacje szczegółowe pozwalające na określenie osoby dokonującej sprawdzenia oraz pozwalające na identyfikację sprawy, w ramach której sprawdzenie jest dokonywane. W odniesieniu do organów ścigania i niektórych innych podmiotów, poza osobami fizycznymi (działającymi za pośrednictwem notariusza) i komornikami sądowymi, wyżej wskazane informacje szczegółowe będą gromadzone na poziomie organu/służby, z której są wysyłane, co pozwoli na kontrolę zasadności przekazywanych pytań przy jednoczesnym zabezpieczeniu informacji, których ujawnienie mogłoby uniemożliwić prawidłowe wykonywanie czynności i naruszać tajemnicę branżową. Ponadto dostęp realizowany przez organy ścigania będzie ograniczony do osób upoważnionych przez szefa danego podmiotu, w celu zapewnienia dodatkowej kontroli nad zasadnością zapytań kierowanych do bazy

⁶ <http://prawo.rp.pl/artukul/444983.html?print=tak&p=0> (22.10.2014).

i ograniczeniu osób mających do niej dostęp. Należy podkreślić, że – mimo iż projektowana regulacja nie zwiększy zakresu danych już pozyskiwanych przez organy ścigania – po zastosowaniu powyżej przedstawionych mechanizmów kontroli *de facto* zwiększy się kontrola nad obecnie realizowanymi działaniami służb w tym zakresie.

- **Ułatwienie lokalizowania składników majątkowych w związku z postępowaniami prowadzonymi przez enumeratywnie określone podmioty (służby, sądy i innego rodzaju organy publiczne).**

Informacje z CBR będą wykorzystywane na potrzeby realizacji zadań ustawowych sądów, prokuratury, właściwych służb – Policji, Straży Granicznej, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Żandarmerii Wojskowej, Służby Kontrwywiadu Wojskowego. Proponowane rozwiązanie zdecydowanie wpłynie na podniesienie efektywności działań służących identyfikacji możliwych miejsc przechowywania składników mienia, pochodzących z przestępstwa lub pozostających w związku z działalnością przestępczą.

- **Utworzenie narzędzia służącego wzmocnieniu instrumentów zapobiegania oraz zwalczania przestępczości ekonomicznej, generującej największe straty dla budżetu państwa.**

Współczesna przestępczość ekonomiczna powoduje najwyższe straty dla budżetu państwa spośród wszystkich rodzajów przestępczości. Jednak w efekcie tego rodzaju procederu, w który zaangażowani są sprawcy o różnym poziomie zorganizowania, w tym działający w ramach zorganizowanych grup i związków przestępczych, generowane straty dotyczą nie tylko interesów ekonomicznych państwa, lecz również – w nie mniejszym stopniu – podmiotów gospodarczych czy osób fizycznych. Praktycznie każdy obszar życia gospodarczego może być przedmiotem przestępstwa. Przykładowo można tu wskazać przekształcenia własnościowe, obrót kapitałowy, realizację zobowiązań podatkowych, dystrybucja środków UE, działalność giełd, firm leasingowych, jak również wszelkie aspekty finansowe przestępczości uderzające w interesy podmiotów gospodarczych czy osób fizycznych. Bez nowoczesnego narzędzia, jakim w przyszłości stanie się CBR, służby, sądy oraz inne organy publiczne mają utrudnione zadanie w obszarze przeciwdziałania oraz zwalczania najcięższych gatunkowo przestępstw gospodarczych jak np. pranie pieniędzy, oszustwa celno-podatkowe związane z obrotem towarami objętymi akcyzą i wyłudzeniami podatku VAT, oszustwa w sferze obrotu finansowego na szkodę instytucji finansowych, banków, towarzystw ubezpieczeniowych.

- **Utworzenie narzędzia zgodnego z międzynarodowymi zaleceniami i standardami.**

Projektowana regulacja będzie zgodna z zaleceniami międzynarodowymi. Będzie wypełniała rekomendację dla Polski dot. utworzenia CBR, wskazaną we wnioskach do raportu na temat Polski z V rundy wzajemnych ewaluacji prowadzonych w ramach Grupy Roboczej do Spraw Ogólnych w tym Oceny (funkcjonującej przy Radzie UE)⁷ w zakresie przeciwdziałania przestępstwom finansowym i prowadzeniu śledztw finansowych z 2011 r. Będzie dostosowana do zaleceń wskazanych w projekcie *IV dyrektywy Parlamentu Europejskiego*

⁷ Ang. *Working Party on General Matters including Evaluation* (GENVAL)

i Rady o przeciwdziałaniu wykorzystaniu systemu do prania pieniędzy i finansowania terroryzmu z 12 maja 2014 r. W Preambule tego aktu, w pkt 40a) wskazano na zasadność posiadania przez kraje członkowskie odpowiedniego systemu pozyskiwania informacji o rachunkach bankowych (czy to w formie rejestru rachunków, czy też w formie elektronicznego systemu poszukiwania takich informacji) i zapewnienia dostępu do niego jednostce analityki finansowej. Projektowana regulacja będzie również dostosowana do rekomendacji Grupy Specjalnej ds. Przeciwdziałania Praniu Pieniędzy (Financial Action Task Force – FATF), będącej ogólnosiwiatową, międzyrządową organizacją powstałą z inicjatywy grupy G7, której zadaniem jest przygotowywanie i wspieranie działań służących zwalczaniu procederu prania pieniędzy i finansowania terroryzmu, w szczególności ustalanie standardów legislacyjnych i organizacyjnych. Standardy FATF są powszechnie respektowane na arenie międzynarodowej oraz propagowane i weryfikowane przez ciała ekspertów FATF i pokrewne organizacje regionalne. Rekomendacja FATF nr 31 jednoznacznie wskazuje, iż m.in. w odniesieniu do postępowań dotyczących prania pieniędzy i przestępstw źródłowych oraz finansowania terroryzmu, kraje powinny posiadać efektywne mechanizmy pozwalające na szybką identyfikację zysków pochodzących z przestępstw, a co z tym się wiąże, miejsc, w którym podejrzani przechowują pozyskane wartości majątkowe.

Projektowana baza wpisuje się również w intencję prawodawstwa unijnego wyrażoną w *Dyrektywie Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/42/UE z dnia 3 kwietnia 2014 r. w sprawie zabezpieczenia i konfiskaty narzędzi służących do popełnienia przestępstwa i korzyści pochodzących z przestępstwa w Unii Europejskiej*. W dyrektywie tej wskazuje się, że organy państwowe powinny dysponować środkami pozwalającymi na wykrywanie, zabezpieczanie i konfiskatę korzyści pochodzących z przestępstwa, jak i na zarządzanie tymi korzyściami. Co więcej, dyrektywa wskazuje również, że skuteczne zapobieganie przestępczości zorganizowanej i jej zwalczanie powinno zostać rozszerzone w niektórych przypadkach na wszelkie mienie pochodzące z działalności przestępczej.

Powyższe przykłady wskazują, że istnieje konieczność wprowadzenia do polskiego porządku prawnego projektowanej regulacji, w szczególności, że będzie ona jedynie w niewielki sposób dotyczyła obszarów objętych tajemnicą bankową w rozumieniu *ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe* (Dz. U. z 2015 r. poz. 128) czy innymi tajemnicami służbowymi.

Należy po raz kolejny podkreślić, iż projektowana regulacja nie wpłynie na zwiększenie zakresu gromadzonych na podstawie obowiązujących przepisów danych o osobach fizycznych i prawnych. Tym samym brak jest przeszkód do ustawowego uregulowania rzeczony kwestii. **Projektowana regulacja korzystnie wpłynie na sposób realizacji praw osób fizycznych w kontekście prawa spadkowego oraz procedury karno-procesowej – każda osoba fizyczna może stać się potencjalnym pokrzywdzonym, który jest zainteresowany szybkim i skutecznym rozstrzygnięciem postępowania karnego.**

Ponadto projektowana ustawa przełoży się na zapewnienie bezpieczeństwa wierzycieli w obrocie gospodarczym oraz będzie skutecznym narzędziem w walce z przestępczością ekonomiczną.

2. ROZWIĄZANIA FUNKCJONUJĄCE W INNYCH KRAJACH

Planowane rozwiązanie nie jest czymś szczególnym w aspekcie globalnym. Podobne systemy funkcjonują już w innych krajach. Poniżej przedstawiono rozwiązania z kilku krajów – członków Unii Europejskiej.

We **Francji** funkcjonuje krajowa baza danych rachunków bankowych (FICOBA), administrowana przez Dyrektoriat Generalny ds. Finansów Publicznych, zawierająca dane na temat rachunków różnego typu (rachunków bankowych, rachunków pocztowych – „post office accounts”, rachunków papierów wartościowych – „share portfolios” itd.), otwieranych zarówno przez osoby fizyczne, jak i osoby prawne. Bezpośredni dostęp do rejestru posiadają francuska jednostka analityki finansowej, organy celne, a także – na podstawie kodeksu postępowania karnego – organy sądownicze. Rejestr zawiera:

- daty otwarcia i zamknięcia rachunków;
- nazwę i adres instytucji prowadzącej rachunek;
- numer i rodzaj rachunku;
- imię, nazwisko, miejsce i datę urodzenia oraz adres posiadacza rachunku;
- w przypadku osób prawnych nazwę handlową, prawną formę działalności, adres oraz numer identyfikacji podatkowej (SIRET).

W **Niemczech**, istnieje system dostępu on-line do informacji o rachunkach. System umożliwia „odpytywanie” rejestrów prowadzonych przez instytucje finansowe, które są zobligowane do przechowywania informacji nt. posiadaczy rachunków bankowych w specjalnie do tego celu przeznaczonych rejestrach wewnętrznych baz danych. Centralny dostęp do ww. rejestrów baz danych instytucji kredytowych posiada Federalny Organ Nadzoru Finansowego (BaFin). Organy ścigania, w ramach wykonywanych zadań, występują z pisemnym wnioskiem do BaFin o uzyskanie danych za pośrednictwem systemu na podstawie przepisów zawartych w niemieckim prawie bankowym. Zdecentralizowane rejestry rachunków bankowych zawierają obligatoryjnie następujące dane:

- numer rachunku;
- datę otwarcia i zamknięcia rachunku;
- nazwisko/nazwę posiadacza rachunku; w przypadku osoby fizycznej, również datę urodzenia;
- dane pełnomocników do rachunków i beneficjentów rzeczywistych.

Rejestr nie zawiera natomiast informacji nt. salda rachunku, wykonywanych płatności ani o rodzaju rachunku. Do rejestrów można zadawać pytania według nazwiska/imienia i daty urodzenia osoby fizycznej bądź według nazwy firmy.

W **Hiszpanii**, obowiązujące przepisy ustawy o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy przewidują utworzenie centralnego rejestru⁸. Instytucje kredytowe mają obowiązek przekazywania raz w miesiącu informacje o otwartych i zamkniętych rachunkach (w tym rachunkach bankowych i rachunkach papierów wartościowych). Przesyłane informacje zawierają dane właścicieli, osób autoryzowanych do dokonywania transakcji, datę otwarcia i zamknięcia rachunku, typ rachunku. Dostęp do tych informacji ma hiszpańska jednostka analityki finansowej, administracja podatkowa – na podstawie hiszpańskiego prawa podatkowego, w przypadku prowadzenia spraw dot. prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu – sędziowie i prokuratorzy, organy ścigania (za zgodą sądu lub prokuratora).

W **Portugali** działa centralny rejestr rachunków bankowych, który został umieszczony w centralnym banku Portugalii (Banco de Portugal). Zawiera on informacje dot. rachunków bankowych i ich posiadaczy oraz osób upoważnionych do dysponowania rachunkami. Dane

⁸ Aczkolwiek przepisy już obowiązują, to od strony praktycznej rejestr ma rozpocząć działanie z końcem 2015 r.

z rejestru mogą być pozyskiwane przez sądy i prokuratury w zakresie prowadzonych postępowań karnych.

W **Rumunii** istnieje centralna baza rachunków bankowych, administrowana przez Krajową Agencję Administracji Podatkowej, funkcjonującą w ramach rumuńskiego Ministerstwa Finansów. Banki mają obowiązek przekazywać 2 razy w miesiącu do Ministerstwa Finansów na potrzeby ww. bazy informacje o klientach (zarówno osobach fizycznych, jak i prawnych oraz innych podmiotach wraz z ich adresami, numerami identyfikacyjnymi), którzy otworzyli lub zamknęli u nich rachunki, bez podawania numerów rachunków i ich typów. Rumuńska jednostka analityki finansowej ma bezpośredni dostęp do tej bazy. Administracja podatkowa może pozyskiwać informacje z bazy m.in. w celu zwalczania unikania opodatkowania. Organy ścigania uzyskują dostęp do ww. danych na podstawie pisemnego wniosku.

W **Chorwacji** istnieje baza danych rachunków, w której przetwarzane są informacje o rachunkach otwartych w bankach chorwackich na rzecz osób prawnych i fizycznych (również nierezydentów). Dostęp do tej bazy ma chorwacka jednostka analityki finansowej.

3. ZAKRES PROJEKTOWANEJ REGULACJI

3.1. Zakres przedmiotowy

W CBR będą gromadzone informacje o rachunkach bankowych i innych podobnych produktach. Jako podstawę dla definicji zakresu informacyjnego CBR należy przyjąć przepisy *ustawy z dnia 16 listopada 2000 r. o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu* (Dz. U. z 2014 r. poz. 455), która w art. 2 ust. 4 definiuje pojęcie rachunku nie tylko w odniesieniu do rachunku bankowego⁹. CBR powinien umożliwiać dostęp do informacji o wszystkich powyższych produktach wymienionych w tej definicji. Ponadto przeprowadzona analiza potrzeb wskazuje, że powinien dodatkowo zawierać informacje dotyczące produktów nieobjętych tą definicją, a umożliwiających inwestowanie lub przechowywanie środków finansowych, takich jak: skrytki bankowe, Indywidualne Konta Emerytalne (IKE) i Indywidualne Konta Zabezpieczenia Emerytalnego (IKZE)¹⁰, a także ubezpieczenia na życie z elementami inwestycyjnymi. Dla uproszczenia w dalszej części tekstu pod pojęciem *rachunku* rozumie się wszelkie ww. rachunki i produkty.

Zakres podstawowych danych dotyczących pojedynczego rachunku, które będą obowiązkowo przekazywane przez instytucje kredytowe oraz finansowe i gromadzone w CBR, będzie obejmować:

⁹ Zgodnie z tym przepisem przez rachunek rozumie się „rachunek bankowy, rachunek prowadzony w instytucji finansowej, rachunek prowadzony w instytucji kredytowej, rachunek w spółdzielczej kasie oszczędnościowo-kredytowej, rachunek płatniczy prowadzony przez inny upoważniony podmiot, rachunek papierów wartościowych i rachunek zbiorczy oraz służący do ich obsługi rachunek pieniężny w rozumieniu ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o obrocie instrumentami finansowymi, a także rejestr uczestników funduszu i ewidencję uczestników funduszu inwestycyjnego”.

¹⁰ Zgodnie z art. 19 *ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o indywidualnych kontach emerytalnych oraz indywidualnych kontach zabezpieczenia emerytalnego* (Dz. U. Nr z 2014 r. poz. 1147) środki gromadzone na IKE lub IKZE mogą być rejestrowane na wyodrębnionym rachunku w dobrowolnym funduszu emerytalnym czy rachunku w ubezpieczeniowym funduszu kapitałowym. Powoduje to, że przyjęcie definicji rachunku na potrzeby ustawy o CBR takiej, jak w *ustawie o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu*, bez żadnych zmian nie objęłoby wszystkich prowadzonych IKE i IKZE.

- 1) numer rachunku, a w przypadku jego braku, inne dane, które będą go jednoznacznie identyfikowały (np. numer polisy w przypadku umowy ubezpieczenia z elementem inwestycyjnym),
- 2) dane identyfikacyjne klienta będącego posiadaczem rachunku:
 - w przypadku osób fizycznych: imię, nazwisko, nr PESEL lub datę urodzenia w przypadku braku nr PESEL, numer i rodzaj dokumentu tożsamości, obywatelstwo, adres zamieszkania¹¹ (w przypadku nierezydentów: imię, nazwisko, datę urodzenia, numer i rodzaj dokumentu tożsamości, obywatelstwo, adres zamieszkania);
 - w przypadku osób prawnych i jednostek organizacyjnych bez osobowości prawnej: nazwa, adres siedziby, numer identyfikacji podatkowej lub w przypadku jego braku numer z Krajowego Rejestru Sądowego, w którym spółka została zarejestrowana (w przypadku nierezydentów: nazwa i adres siedziby).
- 3) dane identyfikacyjne pełnomocników ustanowionych do rachunku (takie same, jak w przypadku właścicieli - osób fizycznych),
- 4) datę założenia rachunku,
- 5) datę likwidacji rachunku,
- 6) kod waluty, w której księgowane są transakcje na rachunku,
- 7) okres, na jaki rachunek został założony,
- 8) rodzaj rachunku.

W CBR będą też dostępne takie informacje, jak:

- 1) numer telefonu wskazany przez właściciela rachunku do kontaktu w sprawach związanych z rachunkiem (jeśli jest wymagany przez instytucję otwierającą rachunek w umowie otwarcia),
- 2) adres e-mail wskazany do kontaktu w sprawach związanych z rachunkiem (jeśli jest wymagany przez instytucję otwierającą rachunek w umowie otwarcia),
- 3) wynik oświadczenia właściciela rachunku o byciu PEP (jeśli wymagany przez instytucję otwierającą rachunek w umowie otwarcia),
- 4) dane zidentyfikowanego beneficjenta rzeczywistego właściciela rachunku (imię, nazwisko, nr PESEL lub data urodzenia, adres zamieszkania - w zakresie, w jakim instytucja przekazująca dane ma obowiązek je ustalić).

Przekazywanie przez instytucje kredytowe i finansowe powyższych dodatkowych danych z pkt 1), 2) i 3) będzie obowiązkowe wyłącznie w przypadku, jeśli są wymagane od klienta przez instytucję otwierającą rachunek w umowie otwarcia.

Natomiast przesyłanie danych dotyczących beneficjenta rzeczywistego (pkt. 4) będzie obowiązkowe. Zgodnie z aktualną wersją projektu *IV dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady o przeciwdziałaniu wykorzystaniu systemu do prania pieniędzy i finansowania terroryzmu z 12 maja 2014 r.* (art. 29), każde państwo członkowskie będzie musiało zapewnić nieograniczony, odpowiednio szybki dostęp dla jednostki analityki finansowej i innych

¹¹Rozumiany jako adres zameldowania lub w przypadku jego braku inny adres będący w dyspozycji podmiotu przekazującego dane do CBR.

organów do danych o beneficjentach rzeczywistych osób prawnych i jednostek bez osobowości prawnej zarejestrowanych na jego terenie¹², który jednocześnie nie będzie skutkował informowaniem każdorazowo tychże osób prawnych czy jednostek bez osobowości prawnej o dostępie uprawnionych organów do tych danych. Połączenie w ramach CBR dwóch funkcji, tj. centralnej bazy rachunków i centralnej bazy danych o beneficjentach rzeczywistych jest rozwiązaniem ograniczającym zarówno koszty organizacyjne, jak i budżetowe.

3.2. Zakres podmiotowy – podmioty przekazujące informacje

Instytucjami zasilającymi CBR w dane będą następujące podmioty:

- oddziały instytucji kredytowych, banki krajowe, oddziały banków zagranicznych w rozumieniu *ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. - Prawo bankowe* (Dz. U. z 2015 r. poz. 128),
- instytucje płatnicze, biura usług płatniczych oraz działających na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej agentów tych podmiotów w rozumieniu *ustawy z dnia 19 sierpnia 2011 r. o usługach płatniczych* (Dz. U. z 2014 r. poz. 873, z późn. zm.),
- firmy inwestycyjne i banki powiernicze w rozumieniu *ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o obrocie instrumentami finansowymi* (Dz. U. z 2014 r. poz. 94, z późn. zm.),
- krajowe zakłady ubezpieczeń, główne oddziały i oddziały w rozumieniu *ustawy z dnia 22 maja 2003 r. o działalności ubezpieczeniowej* (Dz. U. z 2013 r. poz. 950, z późn. zm.),
- fundusze inwestycyjne, towarzystwa funduszy inwestycyjnych w rozumieniu *ustawy z dnia 27 maja 2004 r. o funduszach inwestycyjnych* (Dz. U. z 2014 r. poz. 157, z późn. zm.),
- spółdzielcze kasy oszczędnościowo-kredytowe w rozumieniu *ustawy z dnia 5 listopada 2009 roku o spółdzielczych kasach oszczędnościowo-kredytowych* (Dz. U. z 2013 r. poz. 1450) i Krajowa Spółdzielcza Kasa Oszczędnościowo-Kredytowa¹³,
- instytucje finansowe mające siedzibę na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, oddziały instytucji finansowych niemających siedziby na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej w rozumieniu *ustawy - Prawo bankowe (inne niż wyżej wymienione)*¹⁴,

¹² Art. 30 ww. projektu IV Dyrektywy przewiduje również obowiązek przekazywania przez trusty instytucjom obowiązanych (tj. również instytucjom kredytowym i finansowym) informacji o swoich beneficjentach rzeczywistych. Państwa członkowskie będą zobligowane do przechowywania tych informacji w odpowiedniej lokalizacji względnie systemie informatycznym dla zapewnienia stosownego dostępu do tych informacji jednostce analityki finansowej i innym uprawnionym organom.

¹³ Zgodnie z art. 44 ust. 2 pkt 6. i 7 oraz ust. 6 *ustawy o spółdzielczych kasach oszczędnościowo-kredytowych* przyjmuje lokaty, udziela pożyczek i kredytów innym skok-om, a także „w zakresie wydawanych kart płatniczych, prowadzi działalność także na rzecz członków kas na podstawie umowy zawartej z kasą”.

¹⁴ Przede wszystkim chodzi o instytucje prowadzące rachunki, które emitują instrumenty płatnicze i administrują nimi w zakresie nieuregulowanym w *ustawie z dnia 19 sierpnia 2011 r. o usługach płatniczych* lub też udzielają pożyczek ze środków własnych czy świadczą usługi w zakresie zarządzania aktywami.

- Krajowy Depozyt Papierów Wartościowych S.A. (KDPW) oraz spółka, której KDPW przekazał wykonywanie czynności z zakresu, o którym mowa w art. 48 ust. 1 pkt 1 *ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o obrocie instrumentami finansowymi* (Dz. U. z 2014 r. poz. 94, z późn. zm.) - w zakresie, w jakim prowadzi rachunki papierów wartościowych lub rachunki zbiorcze¹⁵,
- Narodowy Bank Polski (NBP) - w zakresie, w jakim prowadzi rachunki bankowe dla osób prawnych¹⁶.

W celu weryfikacji wypełniania tych obowiązków przez ww. instytucje uprawnienia kontrolne będzie miała Komisja Nadzoru Finansowego (KNF), która ma odpowiednie kompetencje nadzorcze nad wszystkimi ww. podmiotami (z wyjątkiem NBP). Projekt ustawy będzie zawierać jednocześnie możliwość nakładania kar pieniężnych za niewypełnienie ww. obowiązków przez KNF na ww. instytucje (za wyjątkiem NBP), na podobnych zasadach, jak przewidziano to w *ustawie z dnia 29 lipca 2005 r. o obrocie instrumentami finansowymi*, *ustawie z dnia 29 lipca 2005 r. o nadzorze nad rynkiem kapitałowym* (Dz. U. z 2014 r. poz. 1537, z późn. zm.), *ustawie z dnia 29 sierpnia 1997 r. - Prawo bankowe czy ustawie z dnia 21 lipca 2006 r. o nadzorze nad rynkiem finansowym* (Dz. U. z 2012 r. poz. 1149, z późn. zm.) i *ustawie z dnia 19 sierpnia 2011 r. o usługach płatniczych*.

3.3. Zakres podmiotowy – podmioty uzyskujące informacje

W projektowanej ustawie katalog podmiotów uprawnionych do uzyskania informacji z CBR zostanie określony poprzez wyliczenie o charakterze zamkniętym (*numerus clausus*). W wypadku podmiotów o charakterze instytucjonalnym zaliczonych do tego katalogu uprawnienie do uzyskania informacji nie będzie miało charakteru uniwersalnego, lecz warunkowane będzie interesem powiązaniem z wykonywaniem czynności w ramach ustawowo określonych zadań tego podmiotu.

Wystąpienie do CBR z zapytaniem będzie więc możliwe wyłącznie w razie zaistnienia takiej potrzeby w związku z prowadzonymi przez uprawniony podmiot czynnościami, mieszczącymi się w zakresie działalności związanej z realizacją jego ustawowych zadań. Podstawą legitymizującą takie wystąpienie będzie wprowadzony do poszczególnych ustaw przepis upoważniający, wskazujący na rodzaj postępowania albo czynności, względnie na charakter chronionego interesu prawnego, stanowiące merytoryczną podstawę do skierowania wystąpienia. Wprowadzony zostanie przepis zakazujący wykorzystywanie pozyskiwanych informacji z CBR w innym celu niż stanowiącym podstawę udostępnienia.

Precyzyjne wskazanie przesłanki uprawniającej do wystąpienia z zapytaniem skierowanym do CBR, określonej w sposób przedmiotowy, ma szczególnie istotne znaczenie w celu legitymizacji projektowanych rozwiązań normatywnych w kontekście wymogów wynikających z określonej w art. 31 ust. 3 *Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej* zasady proporcjonalności. Należy bowiem mieć na uwadze, iż wobec niemożności – z przyczyn zarówno funkcjonalnych, jak i kosztowych – wdrożenia mechanizmu uprzedniej, poprzedzającej udzielenie informacji weryfikacji zasadności skierowanego zapytania,

¹⁵Zgodnie z art. 4 ust. 1 pkt 1 *ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o obrocie instrumentami finansowymi* KDPW oraz spółka, której KDPW przekazał wykonywanie czynności z zakresu, o którym mowa w art.48 ust. 1 pkt 1 ww. ustawy, mogą prowadzić rachunki, na których są zapisywane zdematerializowane papiery wartościowe i których oznaczenie pozwala na identyfikację osób, którym przysługują prawa z papierów wartościowych.

¹⁶Zgodnie z art. 51 *ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o Narodowym Banku Polskim* (Dz. U. z 2013 r. poz. 908, z późn. zm.) NBP może prowadzić rachunki: banków, budżetu państwa, Bankowego Funduszu Gwarancyjnego, Krajowej Spółdzielczej Kasy Oszczędnościowo-Kredytowej, innych osób prawnych, za zgodą Prezesa NBP.

przyszłe rozwiązania normatywne muszą zawierać elementy prowadzące do ograniczenia liczby potencjalnych zapytań, i eliminowania tych, które nie są związane z rzeczywistą koniecznością związaną z czynnościami uprawnionego organu.

Elementy te przybiorą postać dwojakiego rodzaju – po pierwsze precyzyjnie skonstruowanej, dedykowanej każdemu z uprawnionych podmiotów, normy upoważniającej o charakterze przedmiotowym, po drugie – unormowań wyznaczających kryteria ustawowo upoważniające określone osoby reprezentujące uprawniony podmiot do kierowania zapytań do bazy i uzyskiwania odpowiedzi, względnie określających zasady i tryb nadawania uprawnień w tym zakresie przez organy kierujące podmiotem.

Podkreślenia wymaga fakt, iż oprócz podmiotów o charakterze instytucjonalnym projektowana ustawa do grona podmiotów uprawnionych do uzyskiwania informacji z CBR zaliczy również dwie kategorie podmiotów będących osobami fizycznymi:

- Pierwsza z nich – osoby fizyczne o kwalifikowanym interesie prawnym uzasadniającym pozyskanie informacji z Centralnej Bazy Rachunków – będą to osoby posiadające potwierdzone prawomocnym orzeczeniem sądowym lub notarialnym aktem poświadczenia dziedziczenia prawo dziedziczenia po osobie zmarłej, zaś zakres przysługującej im informacji wyznaczony będzie zakresem tego interesu, ograniczając się do uzyskania informacji o rachunkach należących do spadkodawcy w chwili jego śmierci.
- Druga kategoria obejmować będzie komorników sądowych jako funkcjonariuszy publicznych - uprawnienie w tym zakresie czerpać będą z zadań ustawowych wynikających z *Kodeksu postępowania cywilnego* oraz ustawy o komornikach sądowych i egzekucji. **Należy podkreślić, iż w tym obszarze komornicy sądowi realizować będą szeroko rozumiany interes społeczny związany z efektywnym wykonywaniem czynności zapewniających wykonanie prawomocnych orzeczeń sądowych.**

Uprawnienie do uzyskania informacji z CBR będzie przysługiwało organom sprawującym wymiar sprawiedliwości w sprawach karnych, w szerokim rozumieniu tego sformułowania – a więc sądom orzekającym w sprawach o przestępstwa i przestępstwa skarbowe (sądom karnym) i prokuratorom. Skierowanie zapytania będzie możliwe w ramach toczącego się postępowania karnego, zaś w wypadku prokuratorów – również w ramach tzw. postępowania sprawdzającego, określonego w art. 307 k.p.k., którego zadaniem jest weryfikacja informacji zawartych w zawiadomieniu o popełnieniu przestępstwa, oraz w ramach tzw. czynności w niezbędnym zakresie, prowadzonych na podstawie art. 308 § 1 k.p.k. przed wydaniem postanowienia o wszczęciu śledztwa lub dochodzenia. Oznacza to równocześnie, iż wejście postępowania karnego w fazę *ad personam* nie będzie warunkować możliwości uzyskania informacji z bazy, a uzyskanie takiej informacji będzie możliwe również w fazie *in rem*, a nawet na poprzedzających etapach procesu, co jest całkowicie zrozumiałe w kontekście charakteru pozyskiwanej w ten sposób informacji, której ujawnienie, nie prowadząc do istotnego naruszenia sfery prywatności osoby, której informacja dotyczy, równocześnie może mieć charakter warunkujący możliwość przeprowadzenia dalszych czynności dowodowych w sprawie, prowadzących do ustalenia sprawy przestępstwa z prawdopodobieństwem uzasadniającym postawienia konkretnej osobie zarzutów z tego tytułu.

Prokuratorzy będą uprawnieni do uzyskiwania informacji z bazy również w związku wystąpieniami organów ścigania innych państw Unii Europejskiej o udzielenie pomocy prawnej, w tym również w zakresie związanym z wnioskami o dokonanie zabezpieczenia majątkowego w ramach międzynarodowej pomocy prawnej.

Uprawnienie do uzyskania informacji z CBR przez sądy orzekające w innych sprawach będzie precyzyjnie wyznaczone poprzez zastosowanie kryteriów tożsamyh z tymi, które na gruncie obowiązujących przepisów *ustawy - Prawo bankowe* odnoszą się do udzielania informacji stanowiących tajemnicę bankową, ograniczając to uprawnienie do wypadków związanych z prowadzonym postępowaniem spadkowym, o podział majątku między małżonkami albo prowadzoną przeciwko osobie fizycznej będącej stroną umowy sprawą o alimenty lub o rentę o charakterze alimentacyjnym (art. 105 ust. 1 pkt 2d *ustawy - Prawo bankowe*).

Przysługujące Policji uprawnienie do uzyskania informacji z CBR odnosić się będzie do leżących w zakresie kompetencji tego podmiotu zadań o zasadniczym znaczeniu – prowadzenia postępowań karnych leżących we właściwości Policji bądź śledztw powierzonych oraz prowadzenia czynności operacyjno-rozpoznawczych.

Uprawnienie to przysługiwać będzie również w związku z realizacją zadań krajowego Biura ds. Odzyskiwania Mienia, umiejscowionego w ramach Komendy Głównej Policji, i to w zakresie zarówno zadań własnych tego Biura, jak również wymiany informacji o mieniu związanym z przestępstwami stanowiącymi przedmiot procesu karnego lub czynności operacyjno-rozpoznawczych w ramach współpracy z biurami ds. odzyskiwania mienia innych państw Unii Europejskiej.

Uprawnienie do uzyskania informacji z CBR przysługiwać będzie, w związku z prowadzeniem postępowań karnych oraz postępowań karnych skarbowych, ponadto:

- Żandarmerii Wojskowej – w zakresie właściwości wynikającej z art. 4 ust. 1 pkt 4 *ustawy z dnia 24 sierpnia 2001 r. o Żandarmerii Wojskowej i wojskowych organach porządkowych* (Dz. U. z 2013 r. poz. 568, z późn. zm.);
- Straży Granicznej – w zakresie właściwości wynikającej z art. 1 ust. 2 pkt 4 *ustawy z dnia 12 października 1990 r. o Straży Granicznej* (Dz. U. z 2014 r. poz. 1402, z późn. zm.);
- Służbie Celnej – w zakresie właściwości wynikającej z art. 2 ust. 1 pkt 6 *ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o Służbie Celnej* (Dz. U. z 2013 r. poz. 1404, z późn. zm.);
- Centralnemu Biuru Antykorupcyjnemu – w zakresie właściwości wynikającej z art. 2 ust. 1 pkt 1 *ustawy z dnia 9 czerwca 2006 r. o Centralnym Biurze Antykorupcyjnym* (Dz. U. z 2014 r. poz. 1411, z późn. zm.);
- Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego – w zakresie właściwości wynikającej z art. 5 ust. 1 pkt 2 *ustawy z dnia 24 maja 2002 r. o Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Agencji Wywiadu* (Dz. U. z 2010 r. poz. 154, z późn. zm.).

Zaakcentowania wymaga fakt, iż związane z kompetencjami procesowymi wskazanych podmiotów uprawnienie odnosić się będzie wyłącznie do postępowań w sprawach o przestępstwa i przestępstwa skarbowe, nie będzie natomiast obejmować możliwości uzyskania informacji z CBR w sprawach o wykroczenia i wykroczenia skarbowe, należące do właściwości tych podmiotów. Przyznanie tego uprawnienia w sprawach związanych z prowadzeniem postępowań o wykroczenia, z uwagi na zasadniczo niższy stopień społecznej szkodliwości czynów tej kategorii, mogłoby być kwestionowane jako niespełniające warunku konieczności w rozumieniu art. 31 ust. 3 *Konstytucji RP*.

Uzyskanie informacji z CBR możliwe będzie również w związku z prowadzeniem przez uprawniony podmiot czynności operacyjno-rozpoznawczych, i przysługiwać będzie, oprócz Policji, także:

- Żandarmerii Wojskowej,
- Straży Granicznej,
- Służby Celnej,
- wywiadowi skarbowemu,
- Centralnemu Biuru Antykorupcyjnemu,
- Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego,
- Służbie Kontrwywiadu Wojskowego.

W wypadku Policji, Żandarmerii Wojskowej, Straży Granicznej, wywiadu skarbowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego oraz Służby Kontrwywiadu Wojskowego uprawnienie do uzyskania informacji z CBR przysługiwać będzie uprawnionemu podmiotowi w zakresie tożsamym do jego uprawnienia do stosowania kontroli operacyjnej, a więc w odniesieniu do przestępstw określonych, odpowiednio, w:

- art. 19 ust. 1 *ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji* (Dz. U. z 2011 r. Nr 287, poz. 1687, z późn. zm.),
- art. 31 ust. 1 *ustawy o Żandarmerii Wojskowej i wojskowych organach porządkowych*,
- art. 9e *ustawy o Straży Granicznej*,
- art. 36c ust.1 *ustawy o kontroli skarbowej*,
- art. 17 ust. 1 *ustawy o Centralnym Biurze Antykorupcyjnym*,
- art. 27 ust. 1 w. zw. z art. 5 ust. 1 pkt 2 *ustawy o Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Agencji Wywiadu*, oraz
- art. 31 ust. 1 w zw. z art. 5 ust. 1 *ustawy o Służbie Kontrwywiadu Wojskowego oraz o Służbie Wywiadu Wojskowego*.

Taki zakres uprawnienia, z jednej strony będzie funkcjonalnie dopełniał instrumentarium środków operacyjno-rozpoznawczych, z drugiej zaś będzie miał charakter zawężony w stosunku do zakresu dopuszczalnego stosowania kontroli operacyjnej, przesądzając o spełnieniu przez proponowane rozwiązanie warunku konieczności ograniczenia wolności i praw obywatelskich, wynikającego z określonej w art. 31 ust. 3 *Konstytucji* zasady proporcjonalności.

Kwestie przedstawione powyżej, tj. uprawnienia poszczególnych służb w kontekście ich potencjalnego korzystania z CBR, zostały przedstawione szczegółowo, celem pokazania możliwości kontrolnych, w przypadku wykorzystania informacji z CBR przy realizacji zadań służbowych.

W odniesieniu do Służby Celnej, która nie jest uprawniona do stosowania kontroli operacyjnej, zakres jej uprawnienia do uzyskiwania informacji z CBR zostanie wyznaczony poprzez sformułowanie katalogu przestępstw, adekwatnie do potrzeb w zakresie wykrywania przestępstw na etapie przedprocesowym, zawężającego kompetencję tego podmiotu wynikającą z art. 2 ust. 1 pkt 6 *ustawy o Służbie Celnej*.

Dostęp do danych gromadzonych w CBR będą ponadto posiadały – we wskazanych zakresach – następujące podmioty:

- organy kontroli skarbowej, organy podatkowe oraz organy celne – w zakresie związanym z prowadzeniem kontroli skarbowej, kontroli podatkowej i postępowania podatkowego oraz postępowania celnego,
- organy informacji finansowej – w zakresie realizacji zadań określonych w *ustawie z dnia 16 listopada 2000 r. o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu* (Dz. U. z 2014 r. poz. 455),
- Agencja Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Służba Kontrwywiadu Wojskowego, Agencja Wywiadu, Służba Wywiadu Wojskowego, Centralne Biuro Antykorupcyjne, Policja, Żandarmeria Wojskowa, Straż Graniczna, Służba Więzienna oraz Biuro Ochrony Rządu – w zakresie związanym z poszerzonym postępowaniem sprawdzającym, określonym w art. 23 *ustawy z dnia 5 sierpnia 2010 r. o ochronie informacji niejawnych*.

Ponadto, do uzyskiwania informacji z CBR będą uprawnione administracyjne organy egzekucyjne prowadzące egzekucję administracyjną należności pieniężnych zgodnie z art. 19 *ustawy z dnia 17 czerwca 1966 r. o postępowaniu egzekucyjnym w administracji* (Dz. U. z 2014 r. poz. 1619, z późn. zm.), a także podmioty publicznoprawne uprawnione do żądania wykonania obowiązków o charakterze pieniężnym w drodze egzekucji administracyjnej.

Do uzyskania informacji z CBR uprawnienie będą komornicy sądowi, w przypadku prowadzenia postępowania egzekucyjnego. Przesłanką uzyskania przez komornika sądowego informacji z bazy będzie musiało być wskazanie, iż inne sposoby egzekucji, w szczególności egzekucja ze składników mienia wskazanych przez wierzyciela, nie doprowadziła do pełnego zaspokojenia. Równocześnie nie przewiduje się przyznania uprawnienia do wystąpienia z zapytaniem wierzycielowi dysponującemu tytułem egzekucyjnym.

Tak więc przekształcenie tytułu egzekucyjnego w tytuł wykonawczy, zainicjowanie postępowania egzekucyjnego oraz niemożność pełnego zaspokojenia roszczenia pieniężnego ze znanych składników majątku dłużnika będą stanowić przesłanki, których łączne wystąpienie będzie warunkowało możliwość uzyskania przez komornika sądowego informacji z CBR.

Do uzyskania z informacji z CBR uprawnieni będą również spadkobiercy, dysponujący potwierdzającym ich prawo dziedziczenia postanowieniem o stwierdzeniu nabycia spadku albo notarialnym aktem poświadczenia dziedziczenia. Informacja w tym zakresie dotyczyć będzie rachunków należących do spadkodawcy wg stanu na dzień otwarcia spadku, a dostęp do niej będzie realizowany za pośrednictwem notariuszy, którzy na podstawie skierowanego do nich przez spadkodawcę wniosku będą podmiotem formalnie legitymowanym do wystąpienia z zapytaniem do CBR i uzyskaniem informacji.

Pośrednictwo notariusza w zakresie realizacji uprawnienia przysługującego spadkobiercy ma na celu wprowadzenie wiarygodnego mechanizmu weryfikującego uprawnienie spadkobiercy do uzyskania takiej informacji, polegającego na dokonywaniu przez funkcjonariusza publicznego, a równocześnie osobę wykonującą zawód zaufania publicznego, kontroli autentyczności dokumentu potwierdzającego prawo dziedziczenia.

Każdy z podmiotów o charakterze instytucjonalnym, jak również komornicy sądowi, kierując zapytanie do bazy będą zobowiązani wskazać oznaczenie indywidualizujące postępowanie, w ramach którego zapytanie jest kierowane (numer, l.dz., sygnatura), pozwalające na jednoznaczne powiązanie zapytania z konkretnym postępowaniem, a nie jedynie jego rodzajem. Spełnienie tego obowiązku, warunkujące uzyskanie informacji z bazy, będzie równocześnie stanowić element potencjalnej następczej kontroli zasadności wystąpień, gdyż

prawdziwość wskazanej w tym zakresie informacji będzie chroniona przez art. 271 § 1 k.k., kryminalizujący przestępstwo poświadczenia nieprawdy co do okoliczności mającej znaczenie prawne przez funkcjonariusza publicznego lub inną osobę uprawnioną do wystawienia dokumentu.

Zapytania skierowane do CBR przez komorników sądowych, w związku z prowadzonymi postępowaniami egzekucyjnymi, oraz przez notariuszy działających w interesie spadkobiercy, będą podlegały opłacie. Wysokość opłaty zostanie wskazana w rozporządzeniu Ministra Finansów, w którym organ ten określi jej wysokość uwzględniając faktyczne koszty udzielenia informacji z CBR w takich wypadkach, jak również unormuje tryb jej wnoszenia i dokumentowania. Opłata ta będzie wnoszona przez podmiot występujący z zapytaniem, a więc przez komornika sądowego lub notariusza, za pośrednictwem elektronicznych kanałów płatności dedykowanych do obsługi takich zapytań.

Wprowadzenie w tych dwóch wypadkach odpłatności informacji z CBR znajduje uzasadnienie w uzyskiwanej przez osobę, w interesie której zapytanie do CBR zostanie skierowane, korzyści związanej z realizowanym indywidualnym interesem prawnym. Rozwiązanie takie pozwoli przy tym na pokrycie kosztów funkcjonowania CBR w zakresie niezwiązanym z zapytaniami kierowanymi przez organy i instytucje publiczne, a równocześnie, z uwagi na wyznaczenie wysokości opłat przy zastosowaniu kryterium ekwiwalencji kosztów, nie będzie stanowiło czynnika istotnie ograniczającego dostęp do bazy z uwagi na stan materialny osoby, w której interesie zapytanie będzie kierowane.

W projektowanej ustawie zostanie określony zakres przedmiotowy informacji z CBR udostępnianej danej grupie podmiotów uprawnionych.

Ze względu na techniczne aspekty uruchomienia usługi dostępu do danych dla różnorodnych grup odbiorców przewiduje się określenie rozłożonych w czasie etapów uruchomienia systemu dostępu dla poszczególnych kategorii podmiotów. Podobnie przewiduje się *vacatio legis* (co najmniej dwunastomiesięczne) dla instytucji dostarczających dane do CBR, które umożliwi przygotowanie systemów informatycznych i procedur przekazywania danych.

3.4. Przepisy karne

Projektowana ustawa o centralnej bazie rachunków zawierać będzie przepisy karne ukierunkowane na zapobieżenie wypadkom wykorzystywania informacji pochodzących z centralnej bazy rachunków w celach innych, niż leżące u podstaw przyznania podmiotom uprawnionym upoważnienia do ich uzyskania.

Przewidywane jest wprowadzenie dwóch typów czynów zabronionych, penalizujących wykorzystanie informacji uzyskanych z CBR w sposób nieodpowiadający celowi ich udostępnienia oraz udostępnienie tych informacji osobie nieuprawnionej.

Pierwszy ze wskazanych typów przestępstwa kryminalizować będzie zachowania polegające na wykorzystaniu informacji, które zostały uzyskane w sposób zgodny z prawem (a więc przez organ upoważniony do kierowania do centralnej bazy rachunków zapytania i w związku z realizacją jego ustawowego zadania), w sposób niezwiązany z celem ich udostępnienia. Ten typ przestępstwa obejmował będzie w szczególności wykorzystanie takich informacji w celach komercyjnych.

Podmiotem tego przestępstwa będzie każdy, kto uzyskawszy dostęp do pochodzących z CBR informacji, niezależnie od sposobu, w jaki ten dostęp uzyskał, wykorzysta te informacje dla jakiegokolwiek celu niezwiązanego z tym, który stanowił przyczynę ich udostępnienia. Czyn

ten będzie miał charakter umyślny, tak więc warunkiem odpowiedzialności sprawcy będzie jego świadomość, iż wykorzystywane przez niego dane pochodzą z centralnej bazy rejestru oraz zamiar wykorzystania ich w sposób sprzeczny z celem ich udostępnienia.

Drugi typ przestępstwa obejmować będzie sankcją karną zachowania polegające na udostępnieniu informacji pochodzących z centralnej bazy rachunków osobie nieuprawnionej. Podmiotem tego przestępstwa będą zarówno osoby wykonujące czynności związane z obsługą CBR i z tego tytułu posiadające faktyczny dostęp do zgromadzonych w niej informacji, jak również osoby, które dostęp do pochodzących z CBR informacji uzyskały

w sposób legalny, z racji własnego uprawnienia bądź uprawnienia podmiotu, na rzecz którego wykonują czynności zawodowe. Odpowiedzialność na podstawie tego przepisu będzie niezależna od tego, czy osoba, której informacje zostały udostępniane, jakkolwiek je wykorzysta. Również ten typ przestępstwa będzie obejmował wyłącznie zachowania o charakterze umyślnym.

Wysokość zagrożeń ustawowych przewidzianych za wskazane nowe typy przestępstw dostosowana będzie do ich karygodności, wynikającej z abstrakcyjnie ocenianego stopnia społecznej szkodliwości klasy zachowań wypełniających ich znamiona, przy uwzględnieniu, z jednej strony – umyślnego sposobu działania sprawcy, z drugiej zaś – formalnego charakteru obu typów przestępstw, niewymagających zaistnienia, wskutek zachowania sprawcy, szkody dla osoby, której dane zostały bezprawnie wykorzystane lub udostępnione. Przy uwzględnieniu tych wyznaczników za uzasadnione uznać należy w obu wypadkach zagrożenie tych typów przestępstw sankcją alternatywną, przewidującą karę grzywny, ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.

Podkreślenia wymaga fakt, co już zasygnalizowano poprzednio, iż działania polegające na uzyskaniu informacji z CBR wskutek wskazania przez podmiot uprawniony do kierowania zapytania niezgodnej ze stanem rzeczywistym podstawy wystąpienia objęte będą sankcją karną na mocy art. 271 § 1 k.k., kryminalizującego poświadczenie nieprawdy co do okoliczności mającej znaczenie prawne przez funkcjonariusza publicznego lub inną osobę uprawnioną do wystawienia dokumentu, bowiem kierowane do CBR zapytanie odpowiadać będzie istocie pojęcia „dokument”, zdefiniowanego normatywnie w art. 115 § 14 k.k. W wypadkach, w których celem działania sprawcy będzie osiągnięcie korzyści osobistej lub majątkowej, podstawę jego odpowiedzialności karnej będzie stanowił § 2 tego artykułu, przewidujący kwalifikowany typ przestępstwa poświadczenia nieprawdy.

Pomimo iż zachowania wypełniające znamiona projektowanych nowych przestępstw w istotnym zakresie mieściłyby się w polu kryminalizacji wynikającym z art., 266 § 1 kk penalizującego nieuprawnione ujawnienie lub wykorzystanie informacji, celowe jest wprowadzenie nowych przepisów dedykowanych ochronie informacji pochodzących z CBR. Przestępstwo określone w art. 266 § 1 kk jest przestępstwem ściganym na wniosek pokrzywdzonego, zaś konieczność efektywnego przeciwdziałania „bezprawnemu obrotowi” informacjami pochodzącymi z CBR uzasadnia ściganie takich zachowań z urzędu, tym bardziej, iż jednokrotnie pokrzywdzony może nie być świadomy, że jego dane zostały ujawnione lub w jakikolwiek leżący poza celami ustawy sposób wykorzystane.

3.5. Upoważnienia do wydania rozporządzeń wykonawczych

Przewiduje się, że planowana ustawa o CBR będzie zawierała delegacje ustawowe do wydania rozporządzeń wykonawczych. Oprócz rozporządzenia wykonawczego dotyczącego opłat za uzyskanie informacji z CBR w wypadku wystąpień kierowanych przez

komorników sądowych i notariuszy, sposobu ich wnoszenia i dokumentowania (o którym mowa w pkt 3.3.), przewiduje się wydanie rozporządzeń wykonawczych odnoszących się do warunków technicznych funkcjonowania CBR. Pierwsze z nich będzie określało szczegółowo warunki techniczne przekazywania informacji do CBR. Kolejne będą wskazywały szczegółowo warunki techniczne realizacji dostępu do CBR. Poniżej przedstawiono ogólne wymagania dla warunków technicznych planowanego rozwiązania.

Ogólne wymagania dla warunków technicznej realizacji przekazywania danych do CBR¹⁷

Proponowana powyżej w pkt 3.2 lista instytucji, które będą zobligowane do przekazywania danych do CBR, zawiera się w liście tzw. instytucji obowiązanych wymienionych w ustawie o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu. Ze względu na zdefiniowany w tej ustawie obowiązek raportowania informacji o transakcjach do GIIF, wszystkie te instytucje wykorzystują obecnie elektroniczne kanały dostarczania informacji do jednostki podległej Ministerstwu Finansów. W związku z tym uzasadnione jest oparcie systemu przekazywania danych do CBR o istniejące już rozwiązanie wykorzystywane do dostarczania w drodze elektronicznej danych do GIIF. Funkcjonujące rozwiązanie umożliwia przekazywanie danych za pośrednictwem bezpiecznej strony WWW, poczty elektronicznej lub na nośnikach danych typu płyta CD. W każdym z tych przypadków przesyłane dokumenty elektroniczne zabezpieczone są przed nieuprawnionym dostępem przez szyfrowanie oraz autoryzowane kwalifikowanym podpisem elektronicznym.

Ze względu na rodzaj danych dostarczanych do CBR proponuje się utrzymanie ww. kanałów dostarczania danych on-line (bez nośników typu CD/DVD – ze względu na zdefiniowane w dalszej części wymagania co do częstotliwości i efektywności zasilania danymi) z zachowaniem wymogów dotyczących szyfrowania.

Analiza potrzeb przyszłych użytkowników CBR w zakresie pożądanej dostępności systemu¹⁸ wskazuje, że minimalna wymagana aktualność danych to uzyskiwanie odpowiedzi wg stanu na maksymalnie 1 dzień roboczy wstecz przed chwilą zadania pytania. To wymaganie powoduje, że częstotliwość zasilania danymi przez instytucje dostarczające dane do CBR nie będzie mniejsza niż jeden dzień, co w praktyce oznacza przekazywanie danych każdego dnia roboczego. Skutkuje to tym, że jedynym możliwym do zaakceptowania rozwiązaniem są kanały dostarczania danych on-line.

Dotychczasowe doświadczenia przekazywania danych do GIIF przez instytucje obowiązane pozwalają twierdzić, że taki przekaz jest możliwy przy zachowaniu jednoznacznych zasad konstruowania przekazywanych dokumentów elektronicznych (np. w postaci pliku xml z ustalonym schematem).

Podsumowanie ogólnych wymagań dla technicznej realizacji zbierania danych przez CBR:

- zasilanie dzienne dokumentami elektronicznymi,

¹⁷ Na chwilę sporządzenia założeń szacuje się, że oparcie systemu przekazywania danych do CBR o istniejące rozwiązanie, wykorzystywane do dostarczania informacji w drodze elektronicznej do GIIF pozwoli zamknąć koszt realizacji tej części projektu (wraz z 3-letnimi kosztami jego serwisowania) w kwocie do 4 mln zł.

¹⁸ Analiza potrzeb sporządzona w oparciu o wyniki analizy informacji przekazanych do MF (m.in. wypełnionych ankiet) w okresie luty-marzec 2014 r. przez: MSW (na podstawie opinii służb podległych Ministrowi Spraw Wewnętrznych, w szczególności w konsultacji z Komendą Główną Policji i Komendą Główną Straży Granicznej), MS (reprezentowany przez Departament Informatyzacji i Rejestrów Sądowych), Służbę Celną (reprezentowaną przez Departament CA MF), Administrację Podatkową (reprezentowaną przez Departament AP MF), GIKS (reprezentowany przez Departamenty WS MF i KS MF), GIIF (reprezentowany przez Departament IF MF).

- ustalony format dokumentu elektronicznego wykorzystywanego do przekazywania danych (schemat xml),
- ustalone zasady korygowania dostarczonych danych,
- ustalone zasady szyfrowania przekazywanych dokumentów elektronicznych,
- autoryzacja dokumentów elektronicznych przy pomocy podpisu elektronicznego lub w inny wystarczający sposób,
- umożliwienie automatyzacji przesyłania dokumentów elektronicznych po stronie instytucji dostarczających dane poprzez udostępnienie odpowiednich usług sieciowych przez informatyczny system zbierania danych CBR.

Ogólne wymagania dla warunków technicznej realizacji dostępu do CBR

Analiza potrzeb przyszłych użytkowników CBR wskazuje na konieczność zapewnienia możliwości obsługi pytań podstawowych do systemu, tj. pytań obejmujących dane bieżące i zadawanych wg prostych kluczy identyfikacyjnych podmiotów oraz pytań obejmujących dane historyczne i możliwość wykorzystania w pytaniu złożonych kluczy identyfikacyjnych podmiotów.

Uśrednione wymagania w zakresie pożądanej dostępności systemu wskazują na potrzebę zrealizowania następujących warunków technicznych:

- minimalna wymagana dostępności systemu: 12 h na dobę w dni robocze (z możliwością ograniczenia tego czasu w przypadku pytań innych niż proste),
- maksymalny dopuszczalny czas oczekiwania na odpowiedź: 3 do 30 minut w zależności od złożoności zapytania,
- informacja o aktywnym rachunku powinny być dostępne bez względu na czas, jaki upłynął od momentu, kiedy informacja została przekazana,
- okres dostępności informacji o rachunkach zamkniętych (liczony od momentu, kiedy w CBR zostanie zarejestrowana informację o tym, że rachunek został zamknięty, do momentu zadania pytania dotyczącego tego rachunku): 5 lat.

Ze względu na charakter informacji dostępnych w CBR konieczne jest zapewnienie pełnej rozliczalności zapytań kierowanych przez uprawnione podmioty (z możliwością różnicowania wariantów dostępu dla różnych grup użytkowników, w szczególności w zakresie ochrony informacji o podmiotach pytających – np. poprzez zapewnienie rozliczalności na poziomie centralnym dla jednych grup użytkowników i rozliczalności na poziomie lokalnym dla innych grup użytkowników).

Po upływie wskazanego wyżej okresu przechowywania informacji w CBR dane będą w sposób trwały usuwane z systemu CBR.

Wspomniana wyżej analiza informacji przekazanych do MF wskazuje, że CBR będzie odpowiadał w ciągu roku na pytania co najmniej kilkunastu tysięcy podstawowych użytkowników (ostateczny szacunek liczby użytkowników zostanie przeprowadzony po ustaleniu listy podmiotów uprawnionych do pozyskiwania danych z CBR). Analiza wskazuje również, że CBR będzie miał do czynienia z około tysiącem użytkowników zmieniających (tracących lub uzyskujących) uprawnienia w ciągu roku, a całkowita liczba pytań podstawowych szacowana jest na kilkanaście milionów rocznie. Wynikające z tego ogólne wymagania techniczne dla elektronicznego systemu dostępu do informacji to:

- automatyczną autoryzację zapytań przy zakładanym powyżej wolumenie pytań i użytkowników,
- wsparcie dla zadawania pytań prostych, tj. obejmujących dane bieżące i zadawanych wg prostych kluczy identyfikacyjnych podmiotów,
- wsparcie dla zadawania pytań obejmujących dane historyczne i możliwość wykorzystania w pytaniu złożonych kluczy identyfikacyjnych podmiotów,
- automatyczne i zabezpieczone przed nieautoryzowanym dostępem przekazywanie odpowiedzi na pytania.

Ze względu na różnorodność podmiotów uprawnionych oraz wspomniana wyżej potrzebę zapewnienia różnych wariantów zapewniania rozliczalności dostępu do informacji przewiduje się ustalenie dostępu do CBR poprzez szynę dostępu do danych Ministerstwa Finansów z określeniem wymagań dla użytkowników umożliwiających korzystanie z usług udostępnionych przez MF w zakresie dostępu do danych (zadawania pytań bezpośrednio do systemu lub ustanowienia – dla wybranych grup użytkowników – zbiorczego zadawania pytań przez aplikację lokalną).

4. AKTY PRAWNE KORELUJĄCE Z PRZEPISAMI PLANOWANEJ USTAWY

Poniżej przedstawiona została lista aktów prawnych zawierających przepisy, do których będą odnosić się projektowane przepisy ustawy o CBR (poprzez odwołanie do nich lub poprzez ich zmianę).

- 1) Ustawy regulujące działalność podmiotów zobowiązanych do przekazywania informacji do bazy:
 - *ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. - Prawo bankowe* (Dz. U. z 2015 r. poz. 128),
 - *ustawa z dnia 5 listopada 2009 roku o spółdzielczych kasach oszczędnościowo-kredytowych* (Dz. U. z 2013 r. poz. 1450),
 - *ustawa z dnia 27 maja 2004 r. o funduszach inwestycyjnych* (Dz. U. z 2014 r. poz. 157, z późn. zm.),
 - *ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o obrocie instrumentami finansowymi* (Dz. U. z 2014 r. poz. 94, z późn. zm.),
 - *ustawa z dnia 22 maja 2003 r. o działalności ubezpieczeniowej* (Dz. U. z 2013 r. poz. 950, z późn. zm.),
 - *ustawa z dnia 19 sierpnia 2011 r. o usługach płatniczych* (Dz. U. z 2014 r. poz. 873, z późn. zm.).
- 2) Ustawy regulujące działalność podmiotów/organów upoważnionych do uzyskania informacji z bazy:
 - *ustawa z dnia 16 listopada 2000 r. o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu* (Dz. U. z 2014 r. poz. 455),
 - *ustawa z dnia 20 czerwca 1985 r. o prokuraturze* (Dz. U. z 2011 r. Nr 270, poz. 1599, z późn. zm.),

- *ustawa z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji* (Dz. U. z 2011 r. Nr 287, poz. 1687, z późn. zm.),
 - *ustawa z dnia 12 października 1990 r. o Straży Granicznej* (Dz. U. z 2014 r. poz. 1402, z późn. zm.),
 - *ustawa z dnia 9 czerwca 2006 r. o Centralnym Biurze Antykorupcyjnym* (Dz. U. z 2014 r. poz. 1411, z późn. zm.),
 - *ustawa z dnia 24 maja 2002 r. o Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego oraz Agencji Wywiadu* (Dz. U. z 2010 r. Nr 29, poz. 154, z późn. zm.),
 - *ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. - Ordynacja podatkowa* (Dz. U. z 2012 r. poz. 749, z późn. zm.),
 - *ustawa z dnia 28 września 1991 r. o kontroli skarbowej* (Dz. U. z 2011 r. Nr 41, poz. 214, z późn. zm.),
 - *ustawa z dnia 9 czerwca 2006 r. o Służbie Kontrwywiadu Wojskowego oraz Służbie Wywiadu Wojskowego* (Dz. U. z 2014 r. poz. 253, z późn. zm.),
 - *ustawa z dnia z dnia 27 sierpnia 2009 r. o Służbie Celnej* (Dz. U. z 2013 r. poz. 1404),
 - *ustawa z dnia 17 czerwca 1966 r. o postępowaniu egzekucyjnym w administracji* (Dz. U. z 2014 r. poz. 1619, z późn. zm.),
 - *ustawa z dnia 16 września 2011 r. o wymianie informacji z organami ścigania państw członkowskich Unii Europejskiej* (Dz. U. z 2011 r. Nr 230, poz. 1371, z późn. zm.).
- 3) Ustawy regulujące dostęp dla sądów:
- *ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks postępowania karnego* (Dz. U. Nr 89, poz. 555, z późn. zm.),
 - *ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. - Kodeks postępowania cywilnego* (Dz. U. z 2014 r. poz. 101 z późn. zm.).
- 4) Ustawa regulująca dostęp dla komorników sądowych:
- *ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. - Kodeks postępowania cywilnego* (Dz. U. z 2014 r. poz. 101 z późn. zm.),
 - *ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. o komornikach sądowych i egzekucji* (Dz. U. z 2011 r. Nr 231, poz. 1376, z późn. zm.).
- 5) Ustawa regulująca dostęp dla spadkobierców: *ustawa z dnia 14 lutego 1991 r. Prawo o notariacie* (Dz. U. z 2014 r. poz. 164, z późn. zm.).
- 6) Ustawy odnoszące się do kontroli nad przestrzeganiem obowiązków nałożonych planowaną ustawą:
- *ustawa z dnia 21 lipca 2006 r. o nadzorze nad rynkiem finansowym* (Dz. U. z 2012 r. poz. 1149, z późn. zm.),
 - *ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o nadzorze nad rynkiem kapitałowym* (Dz. U. z 2014 r. poz. 1537, z późn. zm.),
 - *ustawa z dnia 22 maja 2003 r. o nadzorze ubezpieczeniowym i emerytalnym oraz Rzeczniku Ubezpieczonych* (Dz. U. z 2013 r. poz. 290, z późn. zm.),

- *ustawa z dnia 19 sierpnia 2011 r. o usługach płatniczych* (Dz. U. z 2014 r. poz. 873, z późn. zm.).

7) Inne ustawy: *ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. o ochronie danych osobowych* (Dz. U. z 2014 r. poz. 1182, z późn. zm.).

W związku z przyznaniem uprawnienia do uzyskiwania informacji z CBR przez komorników sądowych (w ramach prowadzonych czynności egzekucyjnych) oraz przez działających na wniosek spadkobierców notariuszy, niezbędne będzie dokonanie nowelizacji *rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 9 marca 1968 r. w sprawie czynności komorników* (Dz. U. z 1968 r. Nr 10, poz. 52 z późn. zm.) oraz *rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 czerwca 2004 r. w sprawie maksymalnych stawek taksy notarialnej* (Dz. U. z 2013 r. poz. 237).